

TIDSKRIFT
FÖR
KYRKOMUSIK
OCH
SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV

ORGAN FÖR
SÄLLSKAPET KYRKOSÅNGENS VÄNNER
OCH
SVERIGES ALLMÄNNA ORGANIST- OCH KANTORSFÖRENING

UNDER MEDVERKAN AV

INTENDENT *BENGT CNATTINGIUS*, PROFESSOR *OTTO OLSSON*,
MUSIKDIREKTÖR *SVANTE SJÖBERG* OCH KYRKOHERDE *KNUT PETERS*

UTGIVEN AV

ARTHUR ADELL

DOMKYRKOVICEPASTOR

FEMTE ÅRGÅNGEN, 1930.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

UPPSATSER.

	Sid.
Böner vid Tidegården	33
Om Mässan	97
A. Adell: Ansgarsvesper	8
— „ — Form utan ande är tom	36
— „ — Handboksändringarna	72
— „ — Fritt val av högmässsa	81
— „ — Nya upplagor av Missale och handbok	95
— „ — Kyrkomusikernas riksmöte	98
— „ — Till Örebro	162
— „ — Kyrkosångsmötet i Örebro	177
F. M. Allard: Altarets härlighet	1
— „ — Församlingssången	152
O. Centerwall: Modern predikan	66
B. Cnattingius: Utländska textilier i Svenska kyrkor	24
— „ — Altarringen	75
S. Estborn: Luthers Betbüchlein	56
Fjärde Organist- och Kantorsmötet	49, 65, 94, 98, 119, 129
O. Holmberg: Skolan och kyrkosången	148
E. Liedgren: Biskop U. L. Ullman	17
O. Lindberg: Engelbrektskyrkans nya orgel	19
H. Löwenadler: Kyrkomusikernas personliga ställning	43
J. Nordqvist: Församlingssången	153
C. Nyström: Klockarefrågan	135
O. Olbers: Kantorsproven	157
K. Peters: Kyrkoåret	84
— „ — Har Liber gradualium, nämnd 1576 existerat?	116
C. Rosenquist: Nutida strävanden inom orgelbyggeriet	162
I. Sahlén: Praktiska problem vid utförandet av Bachs kyrkomusik 100, 168, 180	202
— „ — Symboliken hos Bach	129
— „ — Organist- och Kantorsmötet	45
N. Stadener: Bönböcker	144
S. Sjöberg: Musiken till nya psalmerna	187, 196
J. Sundberg: Kyrkomusiken i Finland	190
Hj. Torell: Musiken och skolan i det nutida Tyskland	50
G. Walli: Den unge Wallin	115
W. Ahlén: Bachs orgelkoraler	193
— „ — Orgelregistren	

STÖRRE MEDDELANDE.

	Sid.		Sid.
Kyrkosångens Vänner	12, 61	Tyskland	48, 64, 192
Organist- och kantorsföreningen	13, 49, 65, 94, 121, 129	Orgeldispositioner	26, 192
Sveriges Kyrkosångsförbund	14, 49, 119, 177	Ansgarsvesper i Storkyrkan	30
Finland	4, 48, 64, 180, 187	Nytt reglemente för Musikkon-	69
		servatorium	69
		Kursplan för musikkonse-	94
		rvatorium se efter sid.	94

IN MEMORIAM.

	Sid.		Sid.
Oscar Blom	118	Preben Nodermann	208
Agnes Branting	72	U. L. Ullman	17

Tidskrift för Kyrkomusik och

Svenskt Gudstjänstliv

Redaktionens adress: Folkungag. 61 IV,
Tel. Söder 13045. Stockholm.
Postgiro 31495

Expeditionens adress: Svenska Kyrkans
Diaconistyrelses Bokförlag, Stockholm 7.
Tel. Norr 32405.
Postgiro 675.

Tidskriften utkommer med 1 nummer
den 15 i varje månad. För juli—augusti-
numren dubbelnummer den 1 augusti
Prenumerationspris: å posten, i bok-
handeln eller direkt från förlaget: kr.
4:50 pr år

Annonspris: 20 öre pr mm. enkel spalt.
Rabatt vid större annons och vid upp-
reppning av annons i flera nummer

Detta nummer innehåller bl. a.:

Kyrkoherde *F. M. Allard*, Örtomta:
Altarets härlighet. — Musikdirektör
A. Hihlman, Helsingfors m. fl.: Litur-
giskt-kyrkomusikaliska strävanden i Fin-
lands kyrka. — Inför Ansgarsjubiléet.
— Recensioner. — Sammanträden. —
Konserter. — Meddelanden. — Insänd
litteratur och körverk. — Musikbilaga:
Ansgarsvesper.

Lediga tjänster se sid. 15 och omslaget
sid. III.

Hymnurval

för de närmaste söndagarna

Kyndelmässodagen:

O, Jakobs fröjd och blomma.

Sättning av J. Morén. 7 öre.

Nu fröjde sig var kristen själ.

Musik av M. Prætorius. 7 öre.

Septuagesima:

De som så med tårar.

Musik av Fr. Kiel. 10 öre.

Sexagesima:

Kom frälsta Jord.

Musik av Dav. Wikander. 7 öre.

Fastlagssöndagen:

Se vi gå upp till Jerusalem.

Musik av J. Morén. 10 öre.

Gud Fader då han såg vår nöd.

Gammal latinsk hymn. 7 öre.

1:a Böndagen, Botdagen:

Din synd, o värld besinna.

Musik av H. Isaac. 7 öre.

Vi för korset ödmjukt falla.

Musik av Ivar Widéen. 7 öre.

2:a Söndagen i Fastan:

O, Jesu värdes mig ledsaga.

Musik av Otto Olsson. 7 öre.

Marie Bebådelsedag:

Hell, full med nåd.

Musik av Oscar Blom. 10 öre.

Fullständig förteckning över hymnseriens c:a 100 nr erhålles på begäran gratis.

SVENSKA KYRKANS DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

Altarets härlighet.

Några liturgiskt-kyrkomusikaliska betraktelser.

I.

NÄR DU KOMMER in i helgedomen, så är det något, som framför allt fångar din blick, och det är altaret, som har sin ofta upphöjda plats längst bort i koret. Det både synes, där det tronar i mitten av synfältet, och på samma gång *s. a. s. gömmer sig* bakom triumfbågen med det nedhängande krusifixet där borta i absiden. Det liksom både uppenbarar och fördöljer i likhet med Honom, som var både den store Uppenbararen och den Outgrundlige. — Det uppenbarar bekännelsen till hans död och det mysteriösa: den hemlighetsfulla gemenskapen med honom liksom förtäta sig i *altarets sakrament*, detta som vid en närmare eftertanke borde vara så enkelt för tron som aldrig det, liksom det på samma gång är så svåråtkomligt för tanken. Enkelt för tron, ty här vädjas till den mest primära av våra instinkter: att med munnen mottaga och sålunda delaktiggöras av de himmelska hävorna, vilket kan ske även med nästan fullständigt avkopplande av själslivets funktioner såsom det är t. ex. för den döende, då han emottager den sista resekosten på vägen till det stora okända. Svåråtkomligt för tanken, i det att den gudomliga meddelelsen alltjämt förblir det obegripliga och ej låter sig utforskas.

Dessa tvenne drag: den öppna bekännelsen och den intima gudsumgängelsen utmärka altarplatsen. Dessa tvenne egenskaper kan ingen livskraftig religiös rörelse undvara. En sådan rörelse måste vara besjälad av den öppna bekännelsens erövrarhåg och den intima gudsumgängelsens ödmjuka mottagande av himmelsk kraft. Religiösa sektbildningar, som ej giva plats åt ett altare i sina gudstjänstrum, måste därför ha en ersättning i ett ofta innanför samlingslokalen liggande mindre rum: en plats, dit ingen bör gå utan driven av inre behov, även om det skulle väcka ett visst yttre uppseende, en plats också för de intima samtalen och förbönerna.

Alltsedan kyrkan förmådde hävda sin ställning i kulturlivet efter förföljelsernas stormar och folkvandringarnas ödeläggelser började gudstjänstlivet alltmera koncentreras kring koret och altaret. Här var den heliga offerplatsen och är så alltfört både inom den romerska och evangeliska

kyrkan. Ej offer till stumma beläten såsom förut i hedendomens dagar, ej — såsom man uttytt saken — ”ett oblodigt upprepande av Kristi forsoningsdöd” i det romerska mässoffret. Utan ett andligt offer av åkallan, bön och tacksägelse. Altaret är sålunda *det heliga bönerummet*, där församlingen ”beder, får och tackar”, ett rum för bön och bönhörelse. Liksom i nattvarden komma också vid bönen altarets båda grunddrag av mystik och uppenbarelse fram. I böneumgängelsen är både Gud och människan aktiva: Gud med tillsägelserna i hans ord och människan, som i tron ödmjukt tager emot, vad Gud giver och omsätter detta i tack och lov.

De två, som mötas vid altaret äro *Gud och församlingen*. I tider av stark församlingskänsla har altaret skattats högt, i tider av upplösning har det skymts undan. Därför att Gud och församlingen där mötas i nattvards- och böneumgängelse, få också altarorden sin särskilda prägel. Här är det *Gudsordet självt*, som talar utan mänskliga utläggningar, vilka i regel åtminstone ej höra altaret till. De senares egentliga plats är predikstolen med sitt ”ord för dagen”. Predikstolen har sin plats nere i församlingen, mitt i nutidslivet med dess växlingar. Vid altaret, som är skilt från församlingen, höres det eviga Gudsordet, sig likt tid efter tid utan påverkan av tidsströmningarna. Det är från altarets Gudsord, som det å predikstolen utlagda och tillämpade Gudsordet hämtar sin näring.

Men eftersom det är församlingen, som möter Gud i bönen vid altaret, förekomma där inga extemporerade böner utan böneord, hämtade ur kyrkans rika böneskatt. *Kyrkans bön* bör alltså vara ett uttryck för vad den levande lemman i kyrkan, den kyrkokristne, har på hjärtat och vad han finner vara det mest adekvata uttrycket för vad han och hans meningsfränder vilja ha sagt i sin bön. Man kunde här anmärka på att det individuella ej kommer till sin rätt. Härpå må svaras, att den kyrkokristne får ej sätta sina privata önskemål framför Guds egna angelägenheter. Dessutom gives honom tillfälle att i tysta suckar göra sina begär kunniga inför Gud. Särskilt torde den i våra bigudstjänster understundom införda ”tysta bönen” vara ett utmärkt sådant tillfälle.

Sammanfatta vi det sagda angående vad som förehaves vid altaret, kunna vi uttrycka oss sålunda: *altaret är den plats, där vid församlingens möte med Gud det uppenbara och mysteriösa äro framträdande egenskaper såväl under nattvarden som under bönen.*

II.

Med dessa allmänna liturgiska övertåganden såsom grund övergå vi nu till några kyrkomusikaliska betraktelser. Den *unio mystica*, som kommer fram både i nattvarden och bönen, påkallar den av de sköna konsterna, som framför allt skall ge uttryck åt det utsägliga, nämligen musiken. Aldrig

har denna satt en så avgjord prägel å någon gudstjänstform som just å de gudstjänster, vilka framför allt voro förlagda till altaret, nämligen tidegärdena. Matutin och Laudes likasom Vesper och Completorium voro särskilt sånggudstjänster. Dessa äro inga paradgudstjänster med omväxlande körer och dramatiska inslag av växelsånger. De äro minst av allt kyrkorkonserter. Utan framför allt *bönegudstjänster*, församlingens morgon- och aftonoffer av åkallan, bön och tacksägelse, gudstjänster av andakt och helig stillhet, av meditation och heligt försänkande, av bön och tillbedjan.

Äro dessa gudstjänster framför allt bönegudstjänster, kan naturligtvis ej kristenhetens förnämsta både böne- och sångbok undvaras, nämligen psaltaren. Flitigt har denna bibelbok nyttjats såsom sång- och bönebok. De toner, på vilka de heliga orden framförts, ha ock fått sin särskilda karaktär. De reciteras å grundtonen, den s. k. tuban, med några förändringar i början, mitten och slutet i den använda kyrkotonarten. Det är som om orden därvid så toge herraväldet över tonerna, att en melodiös anstrykning skulle allt för mycket draga uppmärksamheten till sig från orden själva. Dock kan man ej i längden åtnöjas med den monotona recitationen. Man längtar efter det melodiösa, liksom man vid åhörandet av genomföringsatsen i en symfoni längtar efter det obeskurna grundtemat, varmed den började. Det melodiösa inslaget kommer ock i den psalmboken omgärdande antifonen liksom även i andra moment av tidegården. Det är som om orden, vilka stramt höllo tonerna i tygeln, släppa efter, varvid tonerna efter att ha tillbakahållits få mera följa sin egen natur att åstadkomma melodiska bildningar.

Dessa i altarsången framträdande melodiska ansatser äga ett särskilt intresse. Vi tycka oss ha hört dessa tongångar förut. De återfinnas i en del folkmelodier, varå många exempel kunde lämnas. Ett *Benedicamus* ur Birgittinerritualen har omisskännligt sammanhang med visan "Kom, fager ungsven" o. s. v. Det är ju allmänt bekant, att våra folkvisor fötts i den gregorianska sångens sköte. Många av våra koralmelodier ha varit andliga eller världsliga visor. Så har den stora folkviselitteraturen i fråga om melodierna ett ursprung, som kan föras tillbaka till altarsången, varifrån en av de många vägar utgått, på vilka från kyrkans innersta helgedom dolda välsignelser strömmat ut i folklivet och där förlänat åt många av dess härligaste musikaliska diktningar prägel av upphöjd skönhet och hjärtevinande kraft.

Men dessa välsignelser från helgedomens innersta i altaret upphöra ej därmed. Såväl den folkliga sången, som fötts ut ur altartoner, som den egentliga altarsången gömmer på mycket bärkraftiga motiv, som legat till grund för en stor del av de förnämsta kyrkliga tonverk, som finnas. Vi kunna i förra fallet tänka på den roll, som koralen spelade i Bachs och hans

föregångares kyrkomusik, och i senare fallet på Palestrinas och hans samtids underbara mässor. Dessa verk äro liksom i andra hand ätteläggar från altarets sång.

Intet stort och märkligt finnes, som ej för sitt fortbestånd haft svårigheter att kämpa med. Så ock den gamla kyrkomusiken, som prydde gudstjänsten i statskyrkornas glansålder på 1600-talet. Märkliga inflytanden från de omgivande kulturländerna, ej minst söderifrån, därvid det melodiosa och cantabla framför allt blev på modet mot slutet av 1700-talet, djupgående förändringar i andens värld under upplysningstiden, som ratade såsom ouppbyggliga alla texter, vilka ej stämde med förnuftets fordringar — allt detta jämte andra omständigheter kom att likt en väldig stormflod skölja bort ur gudstjänsten kantaterna och den härliga passionsmusiken, som förut förlänat densamma en förnämlig glans. Även på koralmelodiens skapnad ha tidstendenserna även före Bach övat sitt inflytande. Den avklädes sina folkliga rytmer, melismerna bortskäras, periodbyggnaden förstöres genom utsatta fermat vid varje versrads slut. Skulle koralen med sitt påbrå från altarets musik äga livskraft nog att överleva?

Det är det underbara, att så skett. Märkligt är ett yttrande av Romain Rolland: "Den tyska andliga folksången, grundlagd av Luther och bragt till fulländning av Seb. Bach, den var den befästade borg, vari den tyska anden inneslöt sig. Den innehöll värden, som voro oförstörbara".

Koralen — ursprungligen en ättelägg av altarets sång — lever och sköljes ej bort av störtvågen. När denna våg dragit sig tillbaka ett stycke fram på 1800-talet, väckes den gamla, härliga kyrkomusiken upp till nytt liv, långt mer uppskattad, säkert ännu bättre framförd än någonsin förut. Så har koralen tiderna igenom haft den mest fruktbara, välsignade inverkan, där den levat, ett vittnesbörd om det evigas och oförstörbaras makt i världen, detta eviga och oförstörbara, som ock hör med till den heliga tjänsten vid Herrens altare.

F. M. Allard.

Liturgiskt-Kyrkomusikaliskt från Finlands kyrka.

I.

SISTA KYRKOMÖTET i Finland biföll landets Kantor- och Organistförenings anhållan om 30,000:— fmk., för anordnandet av en månad räckande kurs för församlingarnas kantorer och organister. Som villkor för beloppets utbetalande var biskopskonferensens godkännande av kursens program. Detsamma utarbetades av kursens ledare, organisten i Johannes-

kyrkan, fil. mag. Armas *Maasalo*, och upptog följande ämnen: gudstjänstens objektiva karaktär; gudstjänst och kyrkomusik; psalmvalet vid gudstjänsten; aktuella liturgiska spörsmål; kyrkomusikens historia; stilarten i orgelmusik; gudstjänstens ledande idé; gudstjänstens enhetlighet; kantorns och organistens rättsliga ställning; orgeltypernas utveckling; om orgelfugans utförande; orgeln i gudstjänsten; körsången i gudstjänsten; hymnologi, samt övningar i röstbehandling, körsång och i stämmandet av orgeln

Som föreläsare och exercitiemästare anlidades professorn i musikvetenskap vid Hålsingfors universitet dr. Ilmari *Krohn* (han är även organist i Berghälls kyrka i H:fors), prof. Heikki *Klemetti*, kursens ledare, Armas *Maasalo*, teol. dr., t. f. professorn Aleksii *Lehtonen*, teol. dr. Aarni *Voipio*, kultusministeriets kanslichef Yrjö *Loimaranta*, pastor Lauri *Apajalahti*, pastor Eino *Sormunen*, orgelbyggaren, ingenjör Martti *Tulenheimo*, musikdirektörerna Eino *Rautavaara*, Elis *Mårtenson* och Alfred *Hihlman* samt organisterna John *Sundberg* och Aarne *Wegelius*.

Kurserna började den 3 november med festgudstjänst i huvudstadens största kyrka, Johanneskyrkan, där kontraktsprosten teol. dr. Paavo *Wirkkunen* predikade. Kyrkokören, som var förstärkt med en gosskör samt studentseminariets damkör, sjöng *Te Deum* och en av prof. *Klemetti* arrangerad *Piae Cantiones* — melodi: "I himmelen". Altarliturger voro pastor *Apajalahti* och dr. *Lehtonen*. På aftonen var i Johanneskyrkan Allhelgondagsvesper, i vilken liturgien var sammansatt av dr. *Lehtonen* och kompositionsarbetet av *Leevi Madetoja*. Kören var Johanneskyrkans och vid orgeln Armas *Maasalo*. Dirigent var kyrkans kantor Alfred *Hihlman*.

Den 4 november började studierna och övningarna i församlingshusets festsal. Deltagarnas antal var 100. Församlingarna i Tammerfors, Viborgs och Uleåborgs stift hade beviljat sina kantorer stipendier, vilka varierade från 3,000: — till 1,000 fmk. Flera församlingar hade dessutom bekostat vikarie för kantorn. (Åbo ärkestift hade ej tillsänt sig underlydande församlingar kantor- och organistföreningens cirkulär, där resebidrag anhölls om.)

Dagligen församlades kursdeltagarna i församlingshuset vid Bulevardsgatan. Arbetet var intensivt, timantalet per dag var 5. Dessutom voro kantorerna och organisterna inviterade som gäster av församlingarna samt kyrkliga föreningar och körer. I Johanneskyrkan höllos kyrkomusikaftnar, där kyrkokören sjöng körsatser av Joh. Walther, L. Scroter, H. Schütz, J. S. Bach och Glucks psalm "De profundis clamavi". Kyrkans organist spelade Pachelbel. I den sista kyrkomusikaftonens program voro inhemska och svenska tonsättare, bl. a. John *Morén* och Otto *Olsson* representerade. Utom vespergudstjänster, höllos även Completoier i Johanneskyrkan.

Dagen före kursernas avslutning hade kultusministern inbjudit delta-

garna till aftonunderhållning i statsrådets festlokal, där kultusministern uttryckte sin glädje över, att gudstjänstmusikens ledare så talrikt infunnit sig, för att fortsätta sina studier i liturgik och kyrkomusik. Han hoppades, att dessa nu avslutade kurser komma att verka välsignelsebringande för Finlands kyrka och dess gudstjänstliv. Vidare talade kultusministeriets kanslichef. Talen besvarades av kursledaren.

Enkel avslutning med tal och psalmsång försiggick torsdagen den 28 nov. i församlingshusets festsal.

A. H.

II.

DET SISTA KYRKOMÖTET år 1928 gav såsom tidigare meddelats i denna Tidskrift åt de svensktalande evangelisk-lutherska församlingarna i Finland ett tillägg om 163 nya psalmer till den gamla psalmboken att vid sidan av psalmboken provisoriskt begagnas vid de allmänna gudstjänsterna i de församlingar, som vid kyrkostämman så besluta. Vid det nya kyrkoårets ingång förelåg tillägget färdigredigerat och samtidigt ock koralboken. Det har utgivits på Förbundets för svenskt församlingsarbete i Finland förlag i ett par prydliga upplagor. För svenska läsare förtjänar det påpekas att normalupplagan utgöres av en *melodi*-psalmbok. (Inb. i kloth. pris 25 f. mk.) — För den av Tidskriftens läsare, som vill lära känna den svenska psalmboken för Finland må nämnas att en textupplaga innefattande såväl den nuvarande psalmboken som tillägget finnes till ett pris av likaledes 20 f. mk. Det torde knappast kunna förvåna någon, att man vid utarbetande av det här omtalade psalmbokstillägget tillgodogjort sig tillägget av 1921 till den Wallinska psalmboken. Det torde ej heller behöva anses på något sätt kränkande för det östliga broderlandet att detta säges. För en hemmasvensk är det mera förvånande att så många av 1819 års psalmboks "stora psalmer" saknats i den svensk-finska. Först genom tillägget ha nu sådana högtidspsalmer som 89, 102, 113 och 131 skänkts de svenska församlingarna i Finland. Likaledes sådana för oss sedan ett århundrade oundärliga psalmer som: 118, 119, 146, 150 och 434. Ett stort antal av de sista årtiondenas rikssvenska psalmdiktare ha lämnat bidrag, förmedlade av tillägget av 1921. Biskop Eklund, Paul Nilsson och E. N. Söderberg i främsta rummet. Som regel hava de här nämnda psalmdiktarnas verk införts oförändrade. Ett undantag utgör Fädernas kyrka, där ingressen omredigerats: Fädernas kyrka i *fädrens* land, och sista versens rad: Gud bringe friden åt Sveriges själ, har förändrats till: Gud bringe friden åt *folkens* själ. Är verkligen en ändring av detta slag fullt lämplig? Obesett att "Fädernas Kyrka" i sin art är ett konstverk, som näppeligen bör jus-

teras, har den för vida kretsar här hemma fått karaktären av en "national-sång" — må ordet ej missförstås — och för sådana gälla ju ändock regeln, att de citeras ordagrant eller också icke alls.

Intressantast är naturligtvis det finländska inslaget i tillägget. Från det tidigare 1800-talet möta Elias Lönnrot (1802—1884) och L. J. Stenbäck (1811—1870). Den förres namn är här, visserligen med frågetecken, fäst vid vårt tilläggs nr 624, den redan insjungna och älskade ungdomspsalmen: Gud i mina unga dagar. Den pietistiskt påverkade psalmdiktaren och kyrkoherden i Storkyro, vars diktnings rötter också hämtat näring från det uppsvenska universitetets stad, däremot företrädes av, bl. a. den intensivt närstående passionshymnen: "Den natten, då jag förråddes" med dess skakande omkväde: Ve, och vem vet, om nånsin, Du en gång tänker på mig.

Den nu levande finländska kyrkans yppersta psalmdiktare äro kvalitativt rikt och kvantitativt väl representerade. I främsta ledet stå Alfons Takolander och Jacob Tegengren, jämnåriga, båda födda 1875. Takolander, som varit en av de drivande krafterna i psalmboksarbetet, har skänkt ett stort antal värdigt och försynt verkställda översättningar och bearbetningar, men ock goda original, bland dem barnapsalmen 627, som älskligt fortsätter traditionerna från Topelius:

O Jesu, du som är barnens vän,
Och lovat att höra mig!
Med knäppta händer i dag igen
I bönen nalkas jag dig.

Den Tegengrenska diktningen visar att hans musa gärna vandrar stigar, som äro trampade och kära för den del av Kristi kyrka, som talar svenskt tungomål. När den når som högst kan den få tonfall av betagande innerlighet och hjärtligt, såsom i julsången:

En ros mer skön än jordens blomster alla
har sprungit ut i vinterns snö och is.
Vi Helig kärlek, Under må den kalla,
den har sin rot i Herrens paradis.

Det samtidigt utkomna tillägget till koralboken skall senare komma till granskning i denna Tidskrifts spalter.

A. Adell.

Ansgarsvesper.

SVERIGES KYRKA OCH FOLK bereda sig att fira 1100-års-minnet av Ansgar, kristendomens förste kände budbärare i vårt land. Med anledning härav samt på grund av det samtidigt inträffande 400-års-minnet av Augsburgiska bekännelsen har en extra tacksägelse- och bön-dag påbjudits att hållas midsommardagen. För vårt lands skolors vidkommande har Skolöverstyrelsen påbjudit att minnesfesterna över Ansgar skola firas i samband med dennes festdag i kalendern: den 4 februari. Då den för böndagen fastställda tidpunkten förvisso kommer att finnas mycket otjänlig såväl ur stads- som landsortssynpunkt, är det väl att förmoda att flertalet av jubileumsfester komma att förläggas tidigare, förmodligen i samband med den för skolornas vidkommande angivna Ansgarsdagen.

Till hjälp för ett värdigt firande av Ansgarsminnet i kyrkorna låter Tidskrift för kyrkomusik med detta nummer som musikbilaga utgå en Ansgarsvesper, vilken även kommer att rundradieras vid den Ansgarsfest, som anordnas i Stockholms Storkyrka den 3 februari.

Den vidfogade vespern bygger, såsom synes på det allmänna martyrofficiet, och följer därvid de anvisningar som givits av Laurentius Petri i hans grundläggande arbete: *De officiis*. Vespern omfattar tre psalmer med antifoner. Den första av dessa, vilken består av Jesu ord: Var och en som bekänner mig inför människorna, honom skall ock jag kännas vid inför min fader, betonar sålunda den ståndaktiga bekännelsen, såsom det för Gudsmänniskan grundläggande och väsentliga. Den andra antifonen visar vad som ger kraften åt bekännaren i de svåra vedermodorna: Den som följer mig, han skall icke vandra i mörkret utan hava livets ljus, säger Herren; och slutligen låter den sista antifonen målet, lönen skymta: Fader, jag vill att där jag är, där skall ock min tjänare vara. Hymnen följer tonen för den av L. Petri anvisade: *Aeterne Christi munere*. Om den stora missionsgärningen erinrar slutligen *Magnificat*-antifonen: O huru ljuvliga äro icke budbärarens fotsteg när han kommer för att förkunna gott budskap i det han säger till Sion: din Gud är din konung.

Angående själva utförandet må erinras därom, att hela vespern med fördel låter sig utföras av unison kör utan orgel varvid kören bör vara placerad i koret. Där man har tillräckligt svaga stämmor, kan dock till omväxling någon del ackompanjeras.

De delar, som betecknas med V) antyda versen, som versikularius, försångaren, har att utföra. Finnes sjungande präst tillstådes svarar

han för dessa partier. Finnes icke sådan kan kantor, eller någon manlig försångare ur kören utföra dessa delar. Med R) betecknas svaret (Responsum) vilket alltid utföres av hela kören. Vid psalmerna ur psaltaren iakttages att antifonerna före psalmerna kunna sjungas av en ensam röst — liturgen eller en körmedlem — eller några sångare ur kören, men också med stor fördel, där kören är notsäker och väl övad, av hela kören. I varje fall upprepar hela kören antifonen efter psalmen. Psalmerna utföres växelvis av liturg och kör, eller liten och stor kör, eller allra helst två jämnstarka körer av olika röster: manskör mot kvinnekör, eller manskör mot gosskör, dock alltid så att varje kör sjunger hela versen, d. v. s. båda halvversarna. Psalmrecitationen bör utmärkas av stor livlighet och rörlighet, och mycken omsorg måste nedläggas på textens tydliga och rätta uttalande, och att insatserna bliva distinkta och riktiga i fråga om tempo och tonhöjd. Om man så önskar kan Ära vare Fadren utföras utan Initium. Vad här sagts om utförandet av psalmsången gäller i alla delar om utförandet av Magnificat, och dess antifon. Finner man tre psalmer vara för mycket kan en eller två utväljas.

Hymnen kan likaledes med fördel utföras som växelsång: en röst intonerar första versen, kvinnoröster och mansröster omväxla därefter och sista versen sjunges, stående, av alla. Deltar en skola som gudstjänstbesökare kan lämpligen hymnen inövas med alla, även med de icke som kör sjungande barnen, så att även "församlingen" deltar åtminstone i hymnens sista vers.

Efter Laurentius Petri anvisning föreslås som textläsning Jakob: 1: 12 och till bön Allhelgonadagens kollektbön eller evangeliibönen. Eventuell flerstämmig körsång, liksom predikan eller högtidstalet placeras före vespern, som ostyckad bör få avsluta minnesfesten.

I nästa nummer av Tidskriften kommer rimofficiet till Ansgars minne att behandlas.

A. A d e l l.

Ansgarsvespern kan erhållas separat direkt från Diakonistyrelsens förlag, Stockholm, till ett pris av 25 öre pr ex.

Recensioner.

Hymnologi:

Emil Liedgren: Den andliga sången på anglosachsisk mark. Sveriges Kristliga Studentrörelses Förlag, Stockholm.

Man stiftar gärna bekantskap med ett nytt arbete av psalmkännaren D:r Liedgren. Studiets vederhäftighet och den fina uppfattningen präglade tillsammans hans författarskap. Det han bjuder oss i ovannämnda bok har dessutom ett särskilt värde. Få ibland oss hava en närmare kännedom om den kristliga sången på engelskt tungomål. Vår uppmärksamhet har i fråga om psalmen och den andliga sången, när den gått utöver vårt eget språkområdes gränser, stannat i Tyskland och i Danmark och Norge. Man måste vara tacksam för en god vägvisare i det land, som utbreder sig där bortom. Förf. hade kunnat föra oss vida längre omkring än han gör, men det är nog riktigt att han till en början inskränkt sig som han gjort och såsom han skriver i företalet, tänkt på den stora allmänhet, som har personligt intresse för den andliga sången och dess historia, med begränsade språkkunskaper. När han fått undervisa en tid med denna bok, kan det vara lämpligt att meddela mera antingen i en ny upplaga eller i ett nytt arbete.

Förf:s grepp på ämnet är fast och säkert. Man får en mycket klar överblick över den engelska församlingsångens utveckling. Det inre sammanhanget i företeelserna kommer förträffligt fram. Såsom man kunnat vänta, är förf. likaledes angelägen om att påvisa förbindelsen mellan sången och de personliga intrycken eller upplevelsorna. De olika kyrkliga rörelserna eller riktningarnas inverkan blir också uppenbar. Här kan verkligen icke vara mycket övrigt att önska.

Den sista avdelningen behandlar den amerikanska andliga sången och den har måst bli något mera fristående. Området är vidlyftigt och torde innefatta rätt så disparata element, det är tydligen för övrigt ännu mycket ofullständigt bearbetat i litteraturen. Svårigheterna äro sannolikt även här större, när det gäller att upptäcka förbindelselinjerna. Men förf. har förutsättningar att giva oss mera än han gjort. Själva uppfattningen är lika säker. Man förstår det, när man läser hans karakteristik av "Sankeys sånger", både

orden och melodierna. Fullkomligt träffande är detta hans omdöme: "Med samma rörelse och ömhet, varmed vi lyssna till ett barns första brev eller tidigaste julklappsversförsök, kunna vi taga del av dessa primitiva ansatser till andlig diktning, och just det ursprungliga, det självlärda, det äkta mänskliga däri kan ha sin makt och sin tjusning för vem som helst". Kommer förf. att fullfölja sina studier över den andliga sången i Amerika, såsom man gärna vill hoppas, finner han måhända anledning att ägna ännu större uppmärksamhet åt den lutherska sången på engelskt tunga. Man ville gärna veta, i vad mån en nydiktning på ifrågavarande kyrkoområde ägt rum.

Förf. är förtrogen icke blott med de sånger, som han behandlar, utan även med den inverkan, som de haft. Icke utan rörelse läser man att de väckta i en socken i Östergötland i mitten av 1870-talet kunde en vinterkväll från ett enskilt hem, som befanns för trångt för att rymma de tillstädeskomna, tåga till kyrkan under sång och vid framkomsten, medan ljusen tändes, uppstämna Etta Campbells: *Jesus av Nasaret går här fram.*

J. Sjöholm.

Musikerbiografi:

Oskar Beyer: Bach. Anmerkungen und Hinweise. Furcht-Verlag, Berlin. 2:a uppl. 1928.

Det är knappast någon populär inledning till Bach-studiet, som här erbjudes. Tvärtom förutsätter förf. en tämligen ingående kännedom om Bachs både liv och verk. Men på denna bakgrund skizzerar han med grova streck en levande bild av den store mannen, sedd genom ett originellt temperament. Av stort intresse är hans strävan att i de skenbart obetydligaste yttre omständigheter se symboler för olika sidor av Bachs personlighet och produktion. — Bokens bästa kapitel torde vara det om passionerna, som är verkligt inspirerat.

Denna lilla bok på knappt 80 sidor rymmer en mängd intressanta iakttagelser. Den låter oss se, nej uppleva "Vår Herres kantor" intensivt, från originella synpunkter, och kan varmt rekommenderas till dem som även genom självständig reflexion — ty till sådan tvingar den — vilja fatta sin ställning

till den underbare mannen och hans konst.

I. S.

Körverk:

Altniederländische Motetten von Johannes Okeghem, Loyset Compère und Josquin des Prez, herausgegeben von Heinrich Besseler. Bärenreiter-Verlag, Kassel 1929.

Det förträffliga Bärenreiter-förlaget har nyligen till sina föregående förnämliga nyttgävor av musikverk från gångna epoker lagt ännu en, i sedvanlig utmärkt utstyrsel, innehållande fyra motetter från de båda senare "nederländska skolorna".

Det kan ej förnekas, att det är ett för vår tid ganska främmande tonspråk som talar i dessa verk, och det är ej underligt om många i de gamla nederländska skolornas konst se endast en virtuos polyfon teknik, en bländande kontrapunktisk lärdom och tankeskärpa — men intet mer, ingen djupt känd religiositet, ingen känsla för skönhetens krav. Men man behöver blott något fördjupa sig i t. ex. dessa motetter för

att inse hur ensidig och orättvis en sådan dom är. Hur fjärran från våra alldagliga uttryckssätt de än stå — här talar dock omiskänligen ett äkta religiöst patos. Ett starkt intryck härav giver den första motetten "Alma Redemptoris Mater" av Okeghem. Än mer stegras detta genom de följande, Compère's gripande "O vos omnes" och kanske allra mest genom de två motetterna av Josquin des Prez. Med honom känner man en ny tid nalkas, med djupare, klarare uttryck — vilka nå sin fulländning i Palestrina.

Josquins "Tu pauperum refugium" t. ex. skulle säkerligen kunna skänka stor uppbyggelse åt en församling även i våra dagar, liksom även hans praktfulla, sexstämmiga "Benedicta es", ehuru kanske ej lika lättillgänglig.

Över huvud har man en stark känsla av att det vore en stor vinst för vår kyrkomusik, om denna stil med sin kyska renhet och stränga objektivitet finge göra sig mer gällande mot den romantiska känslsamhet och anglosaxiska kvasireligiositet, som alltför länge präglade musiken i vår kyrka.

I. S.

Konserter.

BACHS H-MOLLMÄSSA.

(Stockholms Konserthörsning den 11/12 29.)

Som ett musikaliskt inslag av första ordningen kom i år framförandet av Bachs h-mollmässa att bilda en värdig avslutning på höstens konserter. Mässan framfördes genom konserthörsningens försorg. Hur tacknämlig denna "gärd av aktning" än må vara, erinras man dock ovillkorligen alltjämt därom, att Bachs vokalmusik i så hög grad hör kyrkan till, att den först i den yttre omramningen av det helgade kyrkorummet kommer till sin rätt.

Framförandet var lagt i händerna på David Ahlén och hans Musikaliska Sällskap. Solistpartierna voro anförtrodda åt Kerstin Lindberg-Thorlind (sopran), Lisa Tirén (alt), Oscar Tjernberg (tenor) och Carl Richter (bas). Som helhetsintryck måste sägas, att framförandet avspeglade den mäktiga stämman, som är Johann Sebastian Bachs egen. En-

skilda körsatser voro gripande. Särskilt minnes man med tacksamhet "Qui tollis", "Et incarnatus", "Crucifixus" och framför allt det mäktiga "Sanctus". Mindre behållning lämnade däremot de stora körfugorna. Ehuru de höra till de "svåraste" körsatserna rent tekniskt, brast dock ingenting i korrekt återgivande. Kören hävdade fastmer sitt anseende som en väldisciplinerad och väl-sjungande kör. Det var utformningen och helhetsbilden, som måhända kunde ha blivit en annan, om dirigenten någon gång hade velat eller vågat frångå den förebildliga inställning, som med den prisvärda objektiviteten i all ära, dock stundom verkar väl mycket hämmande på inlevelsen i och upplevelsen av ett verk sådant som detta. Kören klingade emellertid friskt, om än i de mångstämmiga körsatserna röststyrkan väl mycket försvagades vid den ofta förekommande uppdelningen i dubbla sopran- och altstämmor.

Vad orkestern beträffar, skulle man önskat, att dirigenten ägnat den större

uppmärksamhet. Bachs orkester är ju ingalunda beledsagning utan bidrager i lika hög grad som kören med en konstrik stämföring att förläna satsen dess rätta totalverkan. Vad taktmarkeringen beträffar föreföll den ofta förekommande sönderdelningen av taktdelarna ganska onödig, helst som detta manér verkar tröttande ej mindre på åskådaren-åhöraren än orkestermusikern. Detta hindrar dock ej, att dirigenten hade alltsammans väl i sin hand och var väl förtjänt av den framgång, som uppförandet blev.

H. W.

ADVENTSKONSERTEN I UPSALA DOMKYRKA.

Den konsert i Uppsala domkyrka, som varje år brukar ges på 1 sönd. i Advent till förmån för hjälpbehövande inom domkyrkoförsamlingen, hade även detta år samlat en fulltalig menighet. För programmet svarade domkyrkans kantor och organist, musikdirektörerna Colleen och Weman, samt domkyrkokören. Inledningen gjordes med fyra hymner à capella, av vilka man särskilt fäste sig vid ett av J. Morén verkställt arrangerat av sommarmelodien 394 till tex-

ten "O Jakobs fröjd och blomma", av betagande skönhet, samt H. Fryklöfs ståtliga "Lovsång" i lydisk kyrkotonart. Härpå spelade direktör Weman med känd och beundrad skicklighet i såväl tekniskt som registrerings-hänseende Oskar Lindbergs mera lyriskt sköna än kyrkligt kända orgelsonat i g-moll.

Huvudnumret utgjordes av professor Otto Olssons "Te deum" för kör, stråkorkester, harpa och orgel. Detta verk, som allt oftare framföres av olika kyrkokörer i vårt land, torde väl få räknas till tonsättarens allra starkaste — ett verkligt standardverk inom svensk kyrkomusik. Man tänke exempelvis på "Miserere" i verkets senare del: något så verkligt skönt och på samma gång kontrapunktiskt skickligt uppbyggt får man väl leta efter.

Domkyrkokören klingade särdeles praktfullt i det hela taget. Ville man möjligen peka på en brist, så torde det vara sopranstämmans något för svaga besättning, som ibland kanske kunde förmärkas. Orkestersatsen utfördes förtjänstfullt av medlemmar ur akademiska kapellet; harppartiet sköttes av fru Fagerström-Lang. Vid orgeln medverkade körens ackompanjator pastor Lindhagen.

L. L—n.

Sammanträden.

I

Centralkommittén för Kyrkosångens Vänner höll den 8 och 9 jan. sammanträde i Stockholm under ordförandeskap av professor Aulén. Vidare närvaro kyrkoherdarna Allard, Lindholm, Holm, dr. Wallerius, komminister Adell, direktörerna Andrén och Ahlén, kontorerna Svensson, Lidén och Jacobsson. I frågan om en för hela landet gemensam kyrkosångsdag gjordes följande uttalande:

"Då det är förenat med stora svårigheter att ordna en för hela landet gemensam kyrkosångsdag uppdrogs åt stiftskretsarna för det första att tillse vidare stiftsvis ordna denna angelägenhet, för det andra att till centralkommittén för K. S. V. inkomma med förslag om en viss lämplig kyrkosångsdag för hela landet. Angående kyrkosångsfesten i Örebro den 17, 18, 19 och 20

oktober 1930 beslöts att anmoda biskop Stadener att vid fredagens musikaliska aftongudstjänst öppna kyrkosångsfesten och professor Aulén att måndag afton avsluta densamma.

Som önskemål uttalades, att stadens egna kyrkoherdar skulle predika vid högmässan i resp. kyrkor. Vidare uttalades som önskemål att representanter för grannländerna skulle inbjudas till deltagande i kyrkosångsfesten.

Centralkommittén beslöt även att till fakulteterna skulle avlätas en skrivelse med hemställan att de blivande prästmännen måtte erhålla en så god musikalisk-liturgisk utbildning som möjligt, särskilt beträffande röstutbildning. En dylik skrivelse skulle även avlätas till K. M:t. Vidare skulle stiftskretsarna anmodas att anordna mindre musikalisk-liturgiska kurser. Centralkommittén uttalade den förhoppningen, att den

skulle under år 1931 kunna anordna en större musikalisk-liturgisk kurs för präster och organister. Även uttalades som önskemål att en tryckt handledning skulle komma till stånd och ställas till ovannämnda kursers förfogande.

Till K. S. V:s representant i centralkommittén blev komminister Adell vald. Suppleant för honoom blev kyrkoherde Peters.

II.

Centralstyrelsen för Sveriges Organist- och Kantorsförening sammanträdde i Stockholm den 2—4 jan. Under året hade Växjö stiftsförening återinträtt i den allm. föreningen med ett 50-tal medlemmar.

At arbetsutskottet med kantor C. K. Nyström, Kungs Barkarö, som adjungerande ledamot, uppdrogs att inkomma med förslag i frågan om rättshjälp för föreningsmedlemmar vid förefallande behov. Och skulle frågan utgå till stiftsföreningarna för deras uttalande.

Uppdrogs åt D. Ahlén att till arbetsutskottet inkomma med förslag i frågan om ett samlingsverk kyrkliga hymner för flickkör.

Den 5 jan. 1929 beslutade protesten mot mindervärdiga melodierna förelåg från arbetsutskottet, och beslöts att den skulle utsändas till stiftsföreningarnas ordf. för insamlande av instämmande underskrifter att överlämnas till K. M:t vid sommarens allm. möte i Stockholm. En till Centralstyrelsen inkommen skrivelse, en framställning därom att Centralst. i o. f. ökad förståelse av sänger och psalmer ville begagna sig av den enligt förslagsställarens mening högt utvecklade grammofontekniken, föranledde till ingen styrelsens åtgärd. (Enhälligt beslut!)

I Musik, Akademiens bibliotek beslöt Centralstyrelsen deponera div. handlingar rörande 1907 och 1912 års allmänna möten.

Redogjorde v. ordf. för ett besök hos ecklesiastikministern för en tid sedan, varvid statsrådet meddelade, att den tidigare utlovade överarbetningen av kantorsförslaget skulle vara färdig i så god tid att den skulle kunna föreläggas riksdagen före nästa kyrkomöte.

Till revisorer för granskning av 1928 års räkenskaper befunnos valda (av stiftsföreningarna enligt från dem inkomna protokoll) H. Dahlqvist och M. Krän, båda i Sparreholm, med C. Lind-

berg, Barsebäck, och H. Olbers i Kågeröd som suppleant.

Rörande frågan om erfarenheter rörande anordnande av matutin och vespergudstjänster förelågo yttrande från samtliga stiftsföreningar.

Rörande matutin sade sig stiftsf. ha ingen eller ringa erfarenhet och hade ej lämnat utlåtande.

Vespergudstjänster däremot anordnas och ha föreningarna endast goda erfarenheter av dyl. Det är en gudstjänstform, som är väl motiverad och väl besökt.

För att vespern skulle bli vad den bör vara, en högtidlig form för aftonbön påpekades:

1) att dagen för densamma bör bestämmas i god tid,

2) att intimt samarbete bör förkoma mellan liturg och kyrkomusiker, så att antifonier och körer må kunna framföras på fullt värdigt sätt,

3) att gudstjänstbesökarna genom textblad beredas möjlighet att följa den liturgiska gången och deltaga i psalmer och växelsång,

4) att då växelsång, psalmsång och predikan bilda stommen i en vesper, bör den kunna anordnas även där hymnkör saknas. Barn- och ungdomskörer lämpa sig utmärkt,

5) att i regel kommer 1914 års vesperale till användning om än vad beträffar bibelläsning, körer och psalmer ett och annat utbyte sker. Nämnda vesperform, synes föredragas framför 1925 års förslag på grund av den mera omfattande självverksamhet, som särskilt i fråga om psalmsången erbjudes församlingen och det större utrymme den bereder den flerstämmiga sången,

6) att för vidmakthållande av detta nyväckta intresse vissa åtgärder vidtagas såsom t. ex. att församlingarna ställde nödiga medel till förfogande för inköp av vespermateriell för biträde av sjungande liturg o. dylikt.

Centralstyrelsen beslöt uppmana kyrkomusikerna att anskaffa Hennebergs "Orgelns byggnad".

Uppdrogs åt arbetsutskottet att hos K. M:t begära ett anslag av 2,000 event. 2,500 för anordnande av allm. möte i Stockholm i sommar. Detta möte skall hållas den 21, 22 och 23 aug. Till bestyrelse valdes 14 kyrkomusiker, på ett undantag när stockholmare, med D. Ahlén som sammankallande. At bestyrelsen uppdrogs att utforma mötet i alla dess praktiska detaljer, samt äger

bestyr. rätt att med sig adjungera andra för saken lämpliga personer.

Vid allm. mötet skall överläggas om vilka åtgärder som böra vidtagas för att frågan om lagförslaget rörande kantorer snarast blir löst på ett tillfredställande sätt.

Med anledning av meningsutbyte i koralfrågan vid ett av rikets folkskollärareseminarier uttalade C. S. som sin mening att i rikets seminarier och skolor skall 1921 års koralbok användas vid undervisningen. C. S. förklarade sig med uppmärksamhet vilja följa frågan.

På grund av att till centralstyrelsens kännedom kommit ett fall av förlust genom brand av boställsbyggnad uppdrogs åt ordf. att ha sin uppmärksamhet riktad på fallet i fråga och hänsköts frågan i övrigt till arbetsutskottet för eventuella åtgärders vidtagande.

III.

Sveriges Kyrkosångsförbunds Centralråd sammanträdde i Stockholm den 7 och 8 januari under ordförandeskap av kyrkoherde F. M. Allard, Örtomta. Vid sammanträdet kunde meddelas att förbundets tidning: Kyrkosångsförbundet under det förlidna året, tack vare redaktörens oförtrutna arbete betydligt vunnit i spridning, men att angeläget vore att redaktören kraftigt understöddes i sitt arbete. Det viktigaste ärendet utgjordes emellertid av planläggandet av höstens stora allmänna svenska kyrkosångsmöte, enligt tidigare beslut avsett att gå av stapeln i Örebro. Tiden

fastställdes nu definitivt till 17—20 oktober. Av mötesdagarna skall den sista huvudsakligen anslås till föredrag och samtal, de övriga till framförande av musikaliska verk. Tvenne motettkonserter och tvenne konserter för körverk med orkester skola anordnas. Av den gemensamma rikskören, som beräknas omfatta intill 800 röster, skall följande körverk bringas till utförande: Hammerschmidt: Lyften I portar edra huvuden; Palestrina: O, Guds lamm; Rosenmüller: Welt ade (med text ur svenska psb. 472); Morén: Given åt Herren, Eccard: Till templet Jesusbarnet... (6-st.), Fryklöf: Lovsång; Bachs: Kom stilla död och Dig, Jehova, vill jag sjunga, samt framför allt Bachs: h-mollmessa. Av de separat uppträdande körförbunden hava följande körverk anmälts till framförande: Otto Olsson: Te Deum, som utföres av Ärkestiftets kyrkosångsförbund, Schütz: Exequien och Halleluja-kören ur Händels Messias, vilka Västerås stifts kyrkosångsförbund framföra, Buxtehude: Missa brevis, utföres av Linköpings stifts kyrkosångsförbund. Västergötlands körförbund framför: Goudimel: Koralmotett och Gluck: Hymn. Dirigenter för rikskören bliva musikdirektörerna A. Andrén, H. Colleen och H. Lindqvist.

Tvenne orgelkonserter skulle anordnas. Arbetsutskottet omvaldes, Centralrådet beslöt sammanträda i Örebro i samband med kyrkosångsmötet samt att förlägga nästa årssammanträde till Stockholm den 7 och 8 januari 1931.

Sekr.

Meddelanden.

Föredrag och samtal anordnades i år i samband med Kyrkosångens Vänners Centralkommittés sammanträde i Stockholm. Föredraget, som hölls i Storkyrkan torsdagen den 9 jan. av kyrkoherde F. M. Allard, Örtomta, behandlade temat: Tre underbara utsikter från kyrkans predikstol och föregicks av sång av kyrkans kör under kantor Lizells ledning. Ur den från kyrkan nyligen rundradierade musikgudstjänsten med musik från reformationstidens sångskatt bragtes nu till utförande: juldagens Introitus (Puer natus) Kyrie och Gloria med Laudamus. Efter föredraget utfördes det nya Vesperalets korta Litanis i frygisk tonart. Vid sam-

talet, som hölls å Prästsällskapets lokaler, Stortorget 3, höll domprost Y. Brilioth, Lund, inledningsanförandet om aktuella gudstjänstliga spörsmål. Det rörde sig, liksom samtalet huvudsakligast omkring högmässan enkannerligen om högmässan med nattvardsfirning och kring tidegården.

Heinrich-Schütz-festen 1930, som anordnas av det tyska Heinrich-Schütz-förbundet, kommer att avhållas i Kassel den 29—31 augusti.

Praetorius orgelverk. Såsom komplement till den stora upplagan av Michael Praetorius verk, som utgives på Georg Kallmeyers förlag, Wolfenbüttel, kom-

mer i den närmaste framtiden även hans samtliga orgelverk att utgivas för praktiskt bruk av Karl Matthaei med inledning av Willibald Gurlitt. Denna första upplaga av den store mästarens från Wolfenbüttel samtliga orgelsaker, betyder ett värdefullt tillskott av klassisk orgelmusik för gudstjänstligt och konsertmässigt bruk. Utförligt prospekt kan erhållas från förlaget.

Bach-serie av skioptikonbilder. Der Volksdienst der Thüringer ev. Kirche har utgivit två serier skioptikonbilder: Johann Sebastian Bach, hans liv och verk. Den större serien innehåller 93 bilder, den mindre 58 och kosta resp. 15 och 10 Mark. Vem donerar dessa serier till de svenska kyrkosångssammanslutningarnas tjänst?

Insänd litteratur och körverk.

Från Svenska Kyrkans Diakonistyrelses förlag:

Samuel Gabrielsson: Sångar till Cittra och Psalmodikon. 2:50; pappb. 3: 25.

Paul Althaus: Den Levande, Predikningar Pris 4:—, inb. 5:—.

Emil Liedgren: Johan Olof Wallin, Pris 6: 75, inb. 8:—.

H. Hägglund: Om predikoberedelsen, (Skriftserien svenskt gudstjänstliv N:r 1), 50 öre.

Från Förf.:

G. M. Hultgren: Gudstjänstens liturgiska utformning. Prästmötesavhandling. Karlstad, 1929.

Från G. Kallmeyer Verlag, Wolfenbüttel-Berlin.

Der Drachentöter 1929, ein Jahrbuch, pris: RM 1: 20.

Pepping: Messe, 2: 20.

Rein: Inventionen 1: 50.

Jacobus Veat: Sechs Motetten, RM 4: 25.

Lose Blätter: 167, 168, 173, 174, 178, pris 20 Pfg.; 169—172 à 60 Pfg.; 175, 177 à 15 Pfg.

Rein: 5 Deutsche Lieder RM 2.

Från Bärenreiter Verlag, Kassel.

Schütz: Matteus passion, partitur, kart. RM 4:—.

Altniederländische Motetten, RM 2: 40.

Bärenreiter Jahrbuch 1930 RM 0: 90.

Bach, 44 Choräle zum Präambulieren, kart. RM 4:—.

Bach 3 Chorsätze z. Magnificat, hft 0: 80.

Marenholz: Orgelregister, del I, kart. RM 4: 20.

Från Pfälzische Verlagsanstalt, Neustadt a. d. Haardt.

Liesenberg: Der Einfluss der Liturgie auf die frühchristliche Basilika.

Från Breitkopf und Härtel, Leipzig: Kurt Thomas: Kantat, Jerusalem, du hochgebaute Stadt, op 12, ed. Breitkopf 5457, RM 5.

Från Peters Verlag, Leipzig:

Alte Meister des Orgelspiels, Neue Folge (del I, II) Edit. Straube, Edition Peters 4301, A, B, RM 3945.

Arnold Mendelssohn: Orgelvorspiele für Orgel, Op. 104, Ed. Peters 3945.

Lendvai: Elegische Gesänge für Männerchöre, Op. 44, Ed. Peters 3886.

LEDIG FÖRKLARADE KYRKOMUSIKERTJÄNSTER

A) Enbart kyrkliga tjänster:

Klockare-, kantors- och organistbefattning i Östra Sallerups församling (adr. Hörby, Malmöhus län) sökes senast den 28 februari. Lön: 650 kr. +150 kr efter fem års tjänstgöring + avkastning av boställe (f. n. 796 kr. + ämbetskjuts).

B) Förenade med folkskollärartjänst:

I Hemsjö (adr. Alingsås) sökes senast den 4 februari. Lön 700 kr.

I Forsbacka (adr. Hagaström, Gävleborgs län) sökes senast den 15 februari. Skolför A. Lön 750 kr. Se annonsen!

I Västerhaninge (adr. Västerhaninge, Stockholms län) sökes senast den 14 februari. Skolför B 1. Lön 1.000 kr. jämte inkomst från arrende m. m. Se annonsen!

I Kvarsebo (adr. Kvarsebo, Östergötlands län) sökes senast den 20 februari. Lön 350 kr. + arrende från boställe.

I Transtrand (adr. Transtrand, Kopparbergs län) sökes senast den 22 februari. Skolför B 2 v. Lön 1.000 kr. Se annonsen!

I Tveta förs. (adr. Karud, Värml. län) sökes sen. 27 febr. Lön: 500 kr. + för bostad 75 kr.

Inför tidskriftens femte årgång.

Med detta nummer inträder Tidskrift för kyrkomusik och svenskt gudstjänstliv i sin femte årgång.

De år som gått ha allt starkare betygat behovet av ett organ, i vilket alla de frågor, som hänga samman med det svenska gudstjänstlivet, dess historia, dess former och deras förverkligande i församlingen, kunna sakligt betraktas och behandlas. Det är uppenbart, att alla de grupper, som företräda olika sidor och yttringar av gudstjänstlivet, måste komma i kontakt med varandra. Till dem höra prästerna och kyrkomusikerna, kyrkoarkitekterna såväl som församlingsmedlemmarna. Det skall alltfort vara för Redaktionen en angelägen uppgift att söka kontakt med och att närma alla dessa gudstjänstlivets utövare till varandra. Det är Tidskriften därför en glädje att vara organ för Sällskapet Kyrkosångens Vänner och Sveriges allmänna Organist- och Kantorsförening, och den skall alltfort söka främja deras arbeten och syftemål.

Ett liturgiskt omdaningsarbete är på färde inom vår Kyrka. Det sista kyrkomötet har förnyat kravet på en varsam överarbetning av handboken i dess helhet. Det skall själfallet vara en uppgift för Tidskriften att följa dessa revisionssträvanden. Dess egen position i dessa frågor betingas av Redaktionens tro på att vår Kyrka bäst betjänas av ett pietetsfullt överarbetande av de historiskt framvuxna formulären med beaktande av arvet från Kyrkans äldsta tid såväl som av det, som är för svensk tradition säreget. En gudstjänst, som ej har sitt säkra rotfäste i den vördnadsvärda tradition, som är Kyrkans, kan ej göra legitima anspråk gällande på plats inom Kyrkans vigda murar.

Med den påbegynta 5:te årgången kommer Tidskriftens utgivningsort att förändras från Lund till Stockholm. I samband med den ansvarige utgivarens överflyttning till Stockholm har Diakonistyrelsens förlag benäget åtagit sig Tidskriftens fortsatta utgivande. I förhoppning om ett gott och framgångsrikt samarbete uttalar Redaktionen sitt tack till förlaget.

Till alla sina gamla läsare och vänner vågar Tidskriften även rikta en inträngande vädjan att bistå Redaktionen i dess bemödanden. Inför årsskiftet blir denna vädjan också en anhållan om medverkan, att Tidskriften må få en vidare spridning.

Redaktionen.

Tidskriftens pris blir som hittills kr. 4: 50 per år. Den erhålles bekvämast genom postprenumeration eller ock direkt från Diakonistyrelsens Bokförlag, Stockholm 7.

M. J. & H. Lindegren

Orgelbyggare

Göteborg

Telefon 42638

Postadress Göteborg 7

Telefon 42638

Tillverkning av Piporglar enligt tillförlitliga, länge beprövade system, anpassade efter vårt lands klimatiska förhållanden. Alla delar tillverkas omsorgsfullt och av bästa material. Egen tillverkning av pipor.

Våra orglar hava av herrar musikdirektörer och organister erhållit de högsta vitsord för såväl vacker intonation som exakt och behaglig funktion.

Renoveringar och omställningar utföras omsorgsfullt.

MATTOR AV JUTE, HAMPA OCH KOKOS, FÄRGADE ELLER OFÄRGADE, LÄMPLIGA FÖR KYRKOR

TILLVERKAS AV

WAHLBECKS FABRIKER LINKÖPING

PROVER OCH OFFERT PÅ BEGÄRAN

Herrar Kyrkorådsordförande

behagade benäget observera, att lediga kyrkokmusikertjänster, såväl "förenade" som "icke förenade", med fördel annonseras i

Tidskrift för Kyrkomusik

som även är organ för Sveriges Allmänna Organist- och Kantorsförening.

Förenade folkskollärare-, klockare- o. organistbefattningarna

i Transtrands församling, Kopparbergs län, sökas av lärare med organist- och kyrkosångareexamen hos kyrko- och skolrådet, adr.: Transtrand före den 23 februari 1930. Tillträde den 1 juli. Skolform B 2v. Lärarelönen enligt lag. Arvodet för de övriga tjänsterna 1,000 kr. Fortsättnings- och slöjdskola finnas. Järnvägsanhalt i närheten av skolan, som har vackert läge.

Transtrand den 15 januari 1930.

J. F. Bernander.
Kyrkoherde.

En med organisttjänsten vid Forsbacka kapell förenad

ORDINARIE MANLIG LÄRARETJÄNST

vid folkskolan i Forsbacka (A) av Valbo skoldistrikt i Gävleborgs kungöres härmed till ansökan ledig.

Lärarelönen enligt lag. Organistlönen 750: — kronor. Organistexamen fordras.

Ansökningshandlingar till undertecknad före den 15 nästkommande februari.

Valbo den 28 dec. 1929.

Oskar Hedberg.

Kyrkoherde.

Adr. Hagastrom.

ORD. ORGANIST-, KLOCKARE- OCH FOLKSKOLLÄRARETJÄNSTERNA

i Västerhaninge församl., Sthlms l., sökas hos kyrko- och skolrådet, adr. Västerhaninge, senast 42 dagar efter kungörandet i Post- och Inrikes Tidningar. Tillträdesdag den 1 juli 1930. Kyrkan, skolan och bostaden belägna invid Västerhaninge Järnvägsstation på Ny-näsbanan, c:a 2 mil fr. Stockholm. På platsen läkare, apotek, folkhögskola m. m. Kyrkan nyrestaurerad med elektr. uppvärmning, ny orgel — 18 stäm., Zetterquist & Son — väl övad kyrkokör. Skolform B 1. Skolan ny med centraluppvärmning, elektr. ljus, skolbad m. m. Bostad om 4 rum o. kök o. serveringsrum med elektr. ljus, vatten o. avlopp. Lärarelönen enl. lag. Organist- och klockarelönen f. n. 1.000 kr. jämte inkomst av arrende, expropriationsmedel m. m. Tillfälle att meddela sångundervisning vid folkhögskolan å 3.50 pr timme.

Västerhaninge den 2 jan. 1930.

DAVID FROSTE.

Kyrko- och skolrådets ordf.

K Y R K O - M U S I K

Den Svenska Koralboken. (Ps. 1—673). Av Konungen godkänd 1921. Med fullständig text. Klotb. 21:—.

Koralbok för skola och hem (Ps. 1—673). I enl. med den av Konungen 1921 godkända koralboken redig. av *Otto Olsson*. Endast första versens text av koralens huvudpsalm. Klotb. 6:—, skinnb. 12:—.

Missale för Svenska Kyrkan. Med bilaga, innehållande 20 alternativ till "Helig", 50 alternativ till Inledningsantifonier samt Välsignelsen och Begravningsmässan. Häft. 8:—, klotb. med röd snitt 12:—, klotb. med guldsnitt 14:—, chagrinband med guldsnitt 20:—.

Vesperale för Svenska Kyrkan. Häft. 5:—, klotb. med röd snitt 8:—, klotb. med guldsnitt 10:—, chagrinband med guldsnitt 16:—.

Psalterium för Svenska Kyrkan. Tillägg till Vesperale. Häft. 6:—, klotb. med röd snitt 10:—, chagrinband med guldsnitt 19:—.

Kyrklig Sång för ungdom i församling, skola och hem. Musik och text. Omarb. uppl. Klotb. 8:50, klotb. m. skinnrygg 10:50, chagrinband, guldsnitt 16:—.

Psalmer och Sånger för barn. Söndagsskolsångbok. Musikbilaga. Kart. m. klotrygg 3:50, helt klotb. 4:—.

Modulationer och Preludier. Av *Otto Olsson*. Kr. 1:50.

Femtio Koralförspel. Av *John Morén*. Kr. 2:50.

Fyrtio Koralförspel utgivna av Årkestiftets organistförening. Kr. 2:25.

Fyrtio Nya Koralförspel utgivna av Årkestiftets organistförening. Kr. 2:25.

SVENSKA KYRKANS DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

Tryckeri-A.-B. Fylgia, Stockholm 1930.

9.5.1930